

Året som gick – Sidas verksamhet 2016

Publicerad av: Sida, 2017

Copyright: Sida, organisationsnummer 202100-4789

Omslagsbild: Jumana Al Bakheet har varit engagerad i ett program där ungdomar sprider kunskap om effektivt användande av vattenresurser och hänsyn till miljön i sitt närområde kring Jordanfloden. Jumana, som nyligen avlagt kandidatexamen vid universitetet, är en av många som nu fullföljt programmet och fortsätter arbetet att utbilda andra unga i dessa frågor. Här berättar hon för skolelever från den grundskola hon själv gått i om hur stor vattenanvändningen är för att framställa olika matvaror och produkter.
Foto: Chris Herwig.

Layout: Sitrus

Art.nr.: Sida 62030sv

ISBN: 978-91-586-4260-7

urn:nbn:se:sida-62030sv

Publikationen kan laddas ner från
www.sida.se/publikationer

Du som har funktionsnedsättning kan beställa denna publikation i alternativt format från info@sida.se.

Inledning

Under 2016 fick vi uppleva hur långsiktiga och nära svenska utvecklingssamarbeten kan bidra till fredliga lösningar på utdragna väpnade konflikter, som i Colombia och Myanmar. Vi fick även möjlighet att bidra till globala initiativ för ett mer effektivt, hållbart och inkluderande internationellt bistånd. Men framför allt var 2016 ett år som kom att präglas av väpnade konflikter, stora flyktingströmmar och ett rekordstort globalt behov av humanitärt bistånd.

Sedan år 2010 har de väpnade konflikterna i världen blivit allt fler och allt mer våldsamma. Förutom de mänskliga tragedier som följer i våldets spår så utgör konflikterna också ett hinder i arbetet med att bekämpa fattigdomen i de drabbade regionerna.

Uppemot 65 miljoner människor befinner sig i dag på flykt undan våld och förföljelse. Det handlar om en global flyktingkris som ställer stora krav på koordinering av humanitärt stöd och långsiktiga, konfliktförebyggande insatser.

Under 2016 bidrog Sverige, som världens åttonde största bilaterala givare av humanitärt bistånd, till att ge skydd och stöd till människor som drabbats av naturkatastrofer eller väpnade konflikter i 56 länder och regioner.

EN OROANDE TREND ÄR ATT DET BLIR ALLT SVÅRARE ATT ARBETA FÖR JÄMSTÄLLDHET PÅ MÅNGA HÅLL I VÄRLDEN.

Svårare arbeta för jämställdhet

Ett av de länder som tog emot mest stöd var Syrien. Ett land där Sverige i fjol också kompletterade det humanitära biståndet med en unik regional strategi för åren 2016–2020, som ska stärka demokratin och jämställdheten samt öka respekten för mänskliga rättigheter.

En oroande trend är att det blir allt svårare att arbeta för jämställdhet på många håll i världen. Utbredda konservativa normer, ett tilltagande könsrelaterat våld, inskränkningar i yttrandefriheten och ett minskande utrymme för civilsamhället innebär rejäla begränsningar för kvinnors möjligheter att både verka och påverka i offentligheten.

Under 2016 blev det också allt mer uppenbart i vilken utsträckning vi människor påverkar de ekosystem som vi alla är så beroende av, samtidigt som klimatförändringens effekter blir allt tydligare. En utveckling som framför allt hotar livsvillkoren för de många människor som lever i fattigdom världen över.

Men dessa och andra svåra utmaningar till trots så finns det även sådant som går åt rätt håll. I ett längre perspektiv kan vi se att fattigdomen minskar, mödra- och spädbarns-

dödligheten sjunker och tillgången till behandlingar av sjukdomar som malaria, tuberkulos och hiv/aids blir allt bättre.

Dessutom innebär internationella överenskommelser som de 17 Globala målen för hållbar utveckling, FN:s konferens om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba och klimatmötet COP21 i Paris rejäla kliv på vägen mot en hållbar och inkluderande utveckling för alla människor.

Biståndet blir mer effektivt

Under 2016 fick Sida i uppdrag att bistå regeringen med expertstöd för de aktuella överenskommelserna. I uppdraget ingår att vara ett stöd i regeringens arbete med att informera och engagera aktörer i det svenska samhället i deras genomförande av Agenda 2030.

Sida har påbörjat anpassningen till de högt ställda målen, som utmanar oss att höja ambitionsnivån i både verksamhet och genomförande. Vi har också bidragit till OECD DAC:s arbete med att utveckla instrument och statistik för att mäta biståndets resultat i förhållande till de Globala målen, bland annat i form av pilotinsatser i Colombia och Liberia.

Vårt internationella bistånd måste bli ännu mer effektivt. Dessutom behöver den komplexa verklighet som vi ofta arbetar i helt nya typer av lösningar. Ett viktigt område är

SVENSKT BISTÅND MÅSTE STÄNDIGT UTVECKLAS OCH ANPASSAS TILL EN FÖRÄNDERLIG VÄRLD OM VI SKA KUNNA UPPNÅ VÅRT MÅL.

finansieringen, där vi nu arbetar för att utveckla innovativa lösningar och strategiska samarbeten. Att stärka samverkan mellan humanitära insatser och långsiktigt utvecklingsarbete är ett annat.

Svenskt bistånd måste ständigt utvecklas och anpassas till en föränderlig värld om vi ska kunna uppnå vårt mål, nämligen att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för alla de människor som i dag lever i fattigdom och förtryck.

Jämställdhet

Jämställdhet är inte bara en mänsklig rättighet utan också en förutsättning för både minskad fattigdom och hållbar utveckling. Därför är en av Sidas viktigaste prioriteringar att allt utvecklingssamarbete ska genomföras av ett jämställdhetsperspektiv. Där ingår bland annat att främja kvinnors politiska inflytande, skapa möjlighet för kvinnor att bestämma över sin egen ekonomi samt värna kvinnors rätt till skydd och frihet från våld.

HUVUDDRAG I STÖDET

Sida har lång erfarenhet av jämställdhet i det globala utvecklingssamarbetet. Redan 1983 antog vi vår första handlingsplan för ett kvinnoinriktat bistånd, och sedan 1996 har jämställdhet varit prioriterad inom Sida. Vi är pådrivande i frågor som exempelvis abort, frihet från våld, kvinnors rättigheter och mäns ansvar och engagemang för jämställdhet.

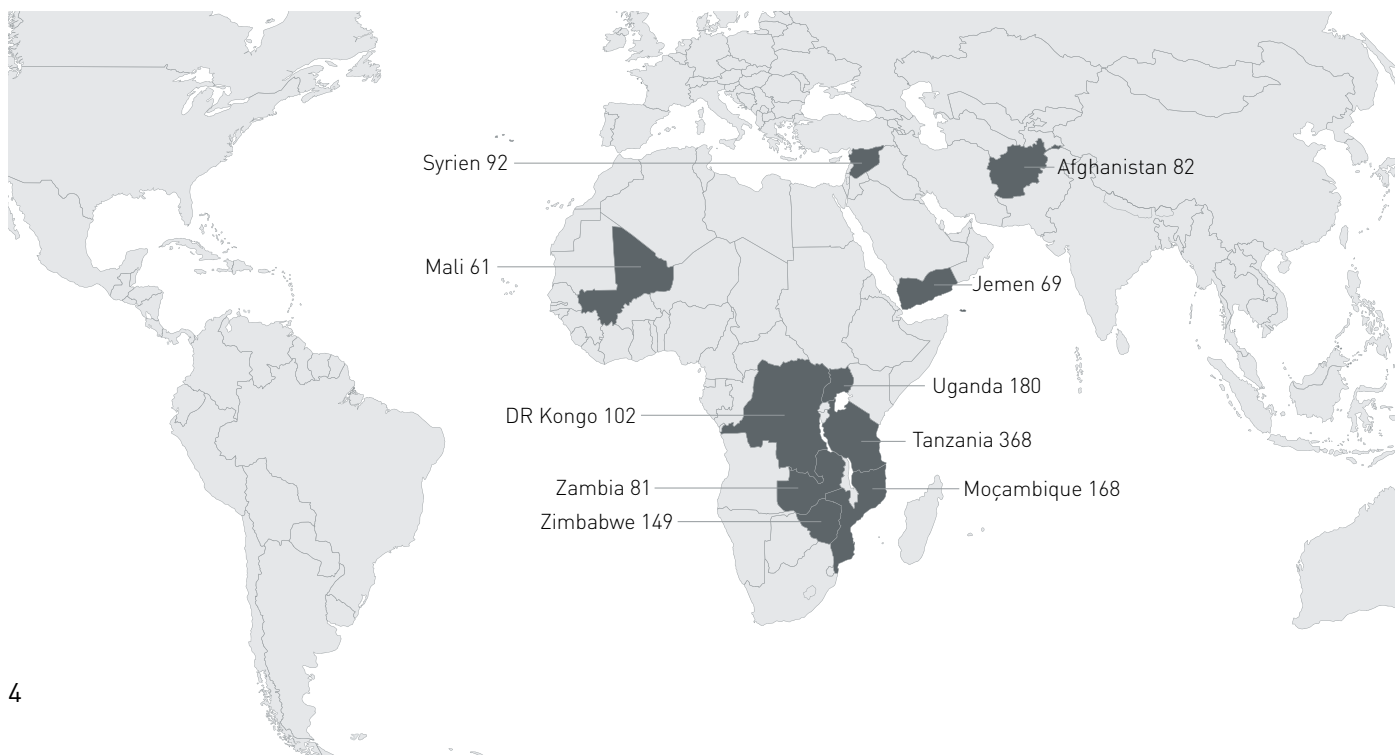
Ett sätt att arbeta för kvinnors och mäns lika rättigheter är att stödja kvinnorrättsorganisationer. Ett annat sätt är att aktivt driva jämställdhetsfrågor i dialog med våra globala, regionala och lokala samarbetspartners.

Vi genomför bland annat insatser som ger kvinnor möjlighet att själva bestämma över sin ekonomi och sina arbetsvillkor, det som brukar kallas ekonomisk egenmakt. Vi vill även öka kvinnors politiska inflytande och beslutsfattande, se till att fler kvinnor och flickor utbildar sig, främja kvinnors säkerhet och rätt att slippa våld, arbeta med män och pojkar för jämställdhet samt verka för kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Att bidra till ökad jämställdhet kan vara själva huvudsyftet för en biståndsinsats, det vi kallar en riktad insats. Det kan också vara ett delsyfte, som integreras i en insats där huvudsyftet är ett annat. Jämställdhet tas också upp i dialog med samarbetsländer eller intressenter. En så kallad jämställdhetsanalys ligger till grund för hur vi arbetar med jämställdhet i varje enskilt sammanhang.

På regeringens uppdrag presenterade Sida 2015 en handlingsplan för integrering av jämställdhet för perioden 2016–2018. Målet med planen är att öka genomslaget för jämställdhet inom svenskt utvecklingssamarbete. Bland annat genom att öka stödet till biståndsinsatser där jämställdhet är själva huvudsyftet. Framför allt inom områden som miljö och klimat, humanitärt stöd och så kallade produktiva sektorer, som till exempel marknadsutveckling, jordbruk och infrastruktur, såsom energi och vägar.

LÄNDER MED STORT BISTÅND FRÅN SIDA INOM JÄMSTÄLLDHET (MSEK)

UTVECKLING I VÄRLDEN

Jämställdheten i världen har ökat under senare år, om än marginellt. Ett exempel är att andelen kvinnor i världens parlament ökat från 14 till 23 procent sedan år 2000. Ett annat exempel är att andelen flickor som börjar grundskolan har ökat från 91 till 97 per 100 pojkar under de senaste tio åren. Den stora utmaningen framöver blir att se till att flickorna fullföljer sin skolgång.

Det är också positivt att jämställdhetsfrågorna numera är uppe på den internationella dagordningen, att antalet lagar som begränsar kvinnors rättigheter minskar och att det i dag finns internationella överenskommelser om frågor som inte ens kunde diskuteras för bara 10–20 år sedan. Bland annat om sådant som våld mot kvinnor och flickor samt om kvinnors möjligheter att delta i fredsprocesser.

Vi vet att jämställdhetsfrämjande arbete måste involvera både män och kvinnor, eftersom patriarkala strukturer och könsstereotypa normer begränsar alla människors möjligheter att styra över sitt eget liv. Därför är det glädjande att även mäns engagemang fortsätter att öka globalt.

Men det finns också djupt oroande trender. En sådan trend är att det blir allt svårare för organisationer som kämpar för kvinnors rättigheter att finansiera sina verksamheter. En annan trend är att kvinnorrättsförsvarare i allt högre

ANDELEN KVINNOR I VÄRLDENS PARLAMENT

Källa: IPU

utsträckning blir utsatta för trakasserier och våld. Det sker inte minst i länder där extremismen tilltar och det demokratiska utrymmet krymper.

I övrigt kom 2016 att präglas av ett antal internationella åtaganden som utmanade Sida att ytterligare öka fokus på jämställdhet i både insatser och dialog. Det handlar framför allt om de Globala målen för hållbar utveckling, där jämställdhet mellan könen är integrerat i samtliga 17 utvecklingsmål och särskilt uttalat i mål nummer 5.

Drygt **600 miljoner kvinnor och flickor** lever i länder där könsrelaterat våld inte är förbjudet, och sju av tio har blivit utsatta för våld från en närstående.

Kvinnor ägnar i snitt **2,5 gånger mer tid** åt obetalt arbete i hemmet än vad män gör.

SVENSKT BIDRAG

I dag arbetar Sida med riktade insatser inom samtliga huvudområden för jämställdhetsarbetet. Ett exempel är stödet till International Center for Local Democracys (ICLD) ledarskapsträning för 24 kvinnliga politiker, som ska öka kvinnors deltagande i politiken och stärka kapaciteten hos valda kvinnliga politiker i ett land där dessa är kraftigt underrepresenterade.

Ett annat exempel är området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, där vi bidrar med stöd till organisationen Nafis, som arbetar för att bryta den starka traditionen av könsstympning bland Somalias kvinnor. Inom arbetet med män och pojkar för jämställdhet stödjer vi den svenska organisationen Män för jämställdhets insatser i Ryssland för att minska mäns våld mot kvinnor. Ett samarbete som har lett till

att ryska män numera får vara med när deras barn föds.

På utbildningsområdet ser vi till att fler flickor på Afgbanistans landsbygd får möjlighet att studera. Det uppnår vi genom att finansiera lokala skolor ute i byarna samt stödja utbildning och rekrytering av fler kvinnliga lärare. När det kommer till kvinnors möjligheter att bestämma över sin egen ekonomi och sina arbetsvillkor bidrar vi bland annat med stöd till kvinnor på landsbygden i länder som Guatemala och Bolivia.

Under 2016 hade ungefär 73 procent av Sidas samlade bistånd jämställdhet som delsyfte. Andelen insatser med jämställdhet som huvudsyfte uppgick samma år till 17 procent.

Svenskt stöd på **110 miljoner kronor** till IPFF bidrog till **82 policy- eller lagändringar** till stöd för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i 48 länder.

Sverige stödjer FN:s arbete för att minska mödradödligheten. Sedan 2009 har det lett till **35 000 utbildade barnmorskor**.

INSATSER OCH PROJEKT

1. Zambia. Ett utvecklingsprogram bidrog till att stärka kvinnors politiska deltagande och egenmakt.

2. DR Kongo. Stöd till projekt som arbetar med mäns och pojkars attityder kring sin maskulinitet för att komma framåt i jämställdhetsfrågor.

3. Ukraina. Stöd till gender budgeting, som bland annat visar hur offentliga resurser används ur ett jämställdhetsperspektiv.

4. Somalia. Stöd till arbetet med att bryta traditionen av könsstämpning bland kvinnor.

5. Afghanistan. Fler byskolor och kvinnliga lärare på landsbygden har gjort det möjligt för fler flickor att gå i skolan.

6. Guatemala. Svenskt stöd bidrog till att militärer som var skyldiga till mord, försvinnanden och sexuella övergrepp kunde dömas i domstol.

7. Etiopien. Stöd till banker som lånar ut pengar till kvinnliga entreprenörer och hjälper dem med både affärsidé och affärsplan.

8. Burkina Faso. Stöd till utvecklingen av nationella planer för jämställdhet.

MÄNNISKAN I CENTRUM

” Om fler kvinnliga politiker fick ledarskapsutbildning skulle vi gå långt som nation.

ANNANCIATAH MAZIKANA, ZIMBABWE

I Zimbabwe är kvinnor gravt underrepresenterade i politiken. Annanciatah Mazikana är en av 24 kvinnliga politiker som har fått ledarskapsträning inom det Sida-stödda programmet Local leaders – capacitating women in Zimbabwe, som ska öka kvinnors deltagande i landets politik och stärka kapaciteten hos valda kvinnliga politiker. Hon är tacksam över möjligheten att få dela erfarenheter och få perspektiv på sin roll som kommunalpolitiker i sitt område.

Foto: Kerstin Becker, Sida

ANALYS/LÄRDOMAR

I ett globalt perspektiv står arbetet för jämställdhet inför flera stora utmaningar. Det kanske allvarligaste hotet mot både kvinnor och flickor är det ökande antalet väpnade konflikter i världen, som även har lett till att det könsrelaterade våldet har blivit mer utbrett.

Ett annat hot är de konservativa värderingar och normer som på olika sätt begränsar kvinnors rättigheter, om det så handlar om rätten att bestämma över sin egen kropp, makten över sin egen tid eller rätten till ekonomiska resurser i form av exempelvis arvsrätt och äganderätt.

Samtidigt har det blivit svårare att arbeta för jämställdhet, som en följd av att allt fler länder inskränker yttrandefriheten och begränsar civilsamhället och dess organisationer. Det är en utveckling som framför allt drabbar kvinnor och deras möjligheter att verka i offentligheten. En tydlig trend under 2016 var att allt fler kvinnor som engagerar sig för kvinnors rättigheter blev utsatta för hot och våld.

EN TYDLIG TREND UNDER 2016 VAR ATT ALLT FLER KVINNOR SOM ENGAGERAR SIG FÖR KVINNORS RÄTTIGHETER BLEV UTSATTA FÖR HOT OCH VÅLD.

Samordnade insatser effektivare

Sida arbetar i dag för att möta dessa och andra utmaningar med hjälp av riktade insatser. Men eftersom både sektorer och arbetssätt överlappar varandra är det viktigt att möta utmaningarna utifrån ett helhetsperspektiv. Det är helt enkelt mer effektivt att samordna insatser inom olika områden.

Ett bra exempel är arbetet mot könsrelaterat våld, som i länder som Guatemala, Demokratiska republiken Kongo och Somalia har kombinerats med insatser inom områden som sexuella rättigheter och politiskt inflytande. Initiativet har lett till en ökad medvetenhet, förändrade attityder och i vissa fall till och med ändringar i befintlig lagstiftning.

Insatser mot könsrelaterat våld kan även kombineras med utbildningsstöd, som när vi med hjälp av ett globalt stöd till organisationen Men Engage bidrog till att förändra maskulinitetsnormer hos pojkar och män i Bangladesh och Afghanistan.

Underfinansierad jämställdhet

Arbetet med att stärka kvinnors egenmakt, eller möjligheter att bestämma över sin egen ekonomi och sina arbetsvillkor, är en utmaning i hela världen. Det finns många hinder i form av brist på ekonomiska resurser, utbrett könsrelaterat våld, obetalt arbete i hemmet samt konservativa värderingar, normer och lagar.

I ett globalt perspektiv är området dessutom rejält underfinansierat. En kartläggning från 2012–2013 visar att endast

2 procent av världens samlade officiella statliga utvecklingsbistånd inom ekonomiska sektorer hade jämställdhet mellan könen som huvudsyfte. En andel som Sida vill bidra till att höja – till exempel inom ramen för projektet Accelerating Progress towards the Economic Empowerment of Rural Women, som vänder sig till cirka 70 000 kvinnor på landsbygden i Etiopien, Guatemala, Kirgizstan, Liberia, Nepal, Niger och Rwanda. UN-Women, FN:s livsmedelsprogram WFP och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO är engagerade i initiativet, som ska höja livsmedelssäkerheten, öka kvinnors inkomster samt öka deras deltagande och inflytande i beslutsprocesser.

Sidas ambition att stärka kvinnors möjligheter att bestämma över sin egen ekonomi och sina arbetsvillkor börjar ge avtryck i insatserna. I länder som Rwanda, Zambia, Kenya, Östeuropa och Västra Balkan har stödet till kompetensutveckling och dialog ökat kvinnors möjlighet att hitta finansiering.

Viktigt att stödja organisationer

Ett annat exempel är stödet till ett regionalt program för att främja kvinnors entreprenörskap i Europa, där Europeiska Utvecklingsbanken (EBRD) erbjuder tekniskt stöd, förmånliga lån samt kompetensutveckling och nätverk för kvinnliga företagare. Vi bidrar också till utveckling inom jordbruket, som i Uganda, Tanzania, Moçambique, Mali och Demokratiska republiken Kongo.

Den kanske viktigaste slutsatsen från 2016 är dock att Sida kommer att behöva möta utmaningarna i jämställdhetsarbetet på ett ännu mer strategiskt sätt framöver. Först och främst genom att ständigt utgå från ett jämställdhetsperspektiv när vi samtalar med våra partners och samarbetsbetsländer. Men även genom att stödja strategiska aktörer i normativt och operativt förändringsarbete.

Det är viktigt att både Sida och Sverige fortsätter att vara pådrivande i frågor som kan vara politiskt känsliga i andra biståndsgivarländer. En särskilt angelägen uppgift framöver blir att försöka motverka det krympande utrymmet för kvinnorrättsorganisationer att verka i samhället och därmed stödja dem i deras arbete med att bidra till de Globala målen enligt Agenda 2030.

**DET ÄR VIKTIGT ATT BÅDE SIDA
OCH SVERIGE FORTSÄTTER ATT
VARA PÅDRIVANDE I FRÅGOR SOM
KAN VARA POLITISKT KÄNSLIGA I
ANDRA BISTÅNDSGIVARLÄNDER.**

Miljö och klimat

Människor som lever i fattigdom är ofta beroende av naturresurser i sin närmaste omgivning, vilket gör dem extra sårbara för miljöförstöring och klimatförändringar. Att minska fattigdomen handlar därför om att satsa på miljömässigt hållbara initiativ som ser till att alla får tillgång till resurserna. Sida har som mål att samtliga biståndsinsatser ska genomsyras av ett miljö- och klimatperspektiv. Ambitionen är att ytterligare öka fokus på detta arbete framöver, vilket också avspeglar sig i vår nya miljöpolicy.

HUVUDDRAG I STÖDET

Vår omgivande miljö med välfungerande ekosystem och ett stabilt klimat utgör grunden för utveckling och mänskligt liv. En hållbar förvaltning av jordens resurser är därför en förutsättning för att minska fattigdom och hållbara samhällen för nuvarande och kommande generationer.

Naturresurser och ekosystemtjänster är viktiga för både social och ekonomisk utveckling. När resurserna utarmas, och ekosystemens funktioner försämras, begränsas möjligheterna för oss alla. Inte minst för de många människor som lever i fattigdom och befinner sig i en utsatt situation med färre valmöjligheter.

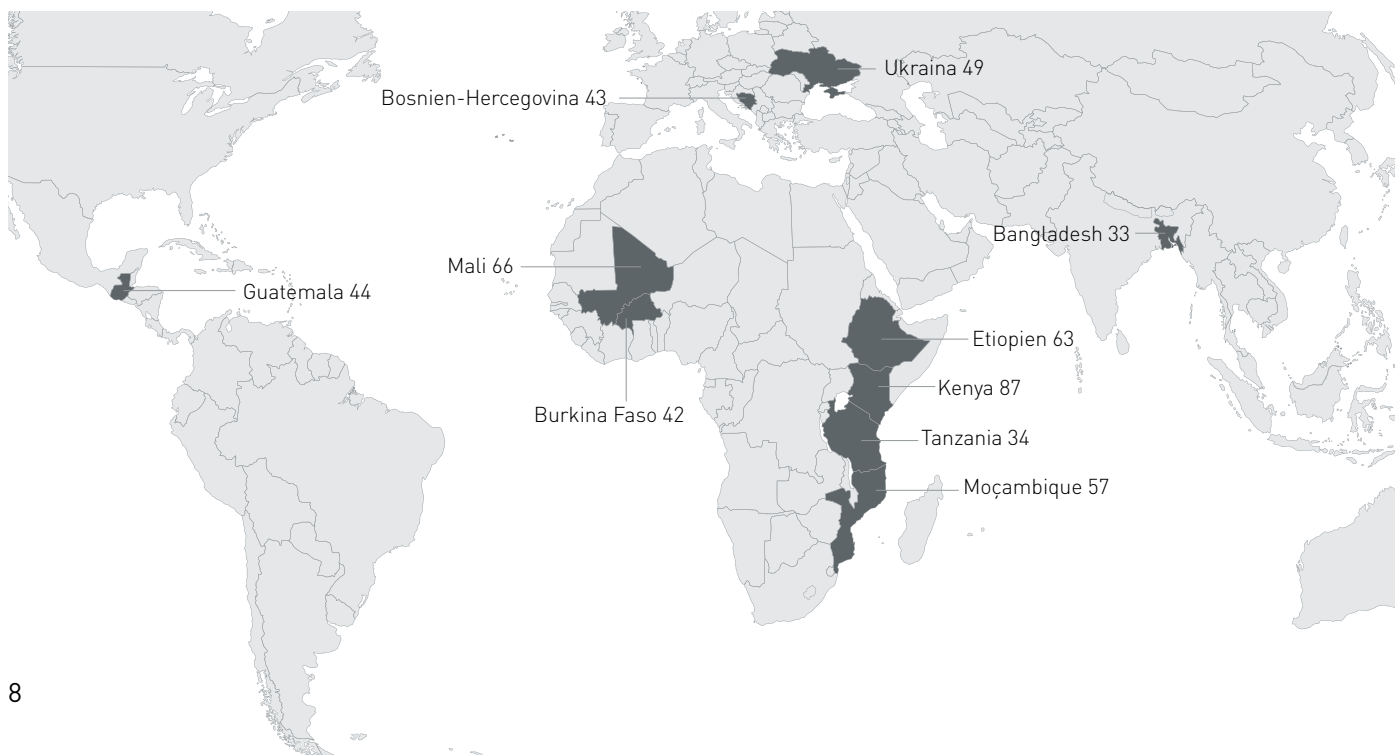
En av våra viktigaste uppgifter är att bidra till en utveckling som minskar både utsläpp och negativ miljöpåverkan. I biståndet ingår även att stödja människors och samhällens ansträngningar för att anpassa sig till redan pågående klimatförändringar och miljöförstöring. En annan uppgift är att främja samarbete mellan berörda aktörer.

Därför ska Sidas arbete genomsyras av ett miljö- och

klimatperspektiv och en bedömning av miljöaspekter görs av alla insatser. Denna bedömning ska bland annat inkludera om och hur en insats kan bidra till miljömässigt hållbar utveckling, men också hur insatsen – och berörda målgrupper – är sårbara för och kan påverkas av till exempel klimatförändringen. Det är också viktigt att säkerställa att insatsen inte bidrar till negativ miljöpåverkan.

I praktiken handlar det om att finansiera insatser, teknikspridning och kapacitetsutveckling som förbättrar levnadsvillkoren för dem som lever i fattigdom, utan att jordens resurser för den skull sinar. Det kan ske på olika sätt. Ett mål kan vara att stödja en miljömässigt hållbar livsmedelproduktion. Det kan också handla om att bevara biologisk mångfald och ekosystem eller se till att människor får tillgång till rent vatten och förnybar energi. Bidrag till riktade miljöinsatser, det vill säga insatser där miljö och klimat är själva huvudsyftet, kan omfatta stöd till miljöförvaltningar, miljöorganisationer och kemikaliehantering.

LÄNDER MED STORT BISTÅND FRÅN SIDA INOM MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET (MSEK)

UTVECKLING I VÄRLDEN

Flera globala trender talar sitt tydliga språk. 2016 blev det varmaste året sedan mätningarna startade i slutet av 1800-talet, det arktiska istäcket krymper för varje år, medelkoncentrationen av koldioxid i atmosfären slår nya rekord och mängden plast i våra hav bara fortsätter att öka.

Dessutom blir det allt mer uppenbart i vilken utsträckning vi människor påverkar de ekosystem och ekosystemtjänster som vi alla är så beroende av, som rent vatten, ren luft, jordbruksmark, pollinerande insekter och lekplatser för fisk.

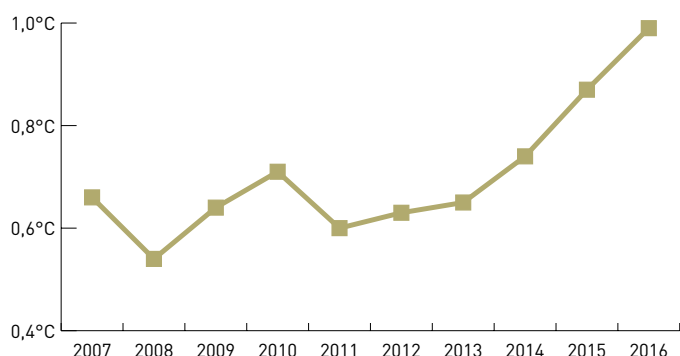
Vi står inför en utveckling som inte bara påverkar miljön omkring oss utan även hotar levnadsvillkoren för alla oss som lever på jorden. Och allra mest utsatta och sårbara är de många fattiga människor som är beroende av lokala naturresurser för sin överlevnad.

Utmaningarna är helt enkelt enorma. Dessbättre är också världssamfundets ansträngningar för att främja en hållbar utveckling större än någonsin. Ett bevis på situationens allvar är 2015 års långtgående överenskommelse om de Globala målen för hållbar utveckling, där miljö- och klimatfrågorna tas upp särskilt i utvecklingsmål 2, 6, 7, 11, 12, 13, 14 och 15.

Ett annat exempel är avtalet från klimatkonferensen

GLOBALT TEMPERATURINDEX UNDER ÅREN 2007–2016

Förändringen i den globala medeltemperaturen vid jordytan i relation till medeltemperaturen under åren 1951–1980.

Källa: NASAs Goddard Institute for Space Studies

COP21 i Paris, som uppmanar världens länder att bidra till att den globala uppvärmningen blir mindre än två grader. I november 2016 stod Marrakesh, Marocko, värd för den internationella klimatkonferensen COP22, som bland annat diskuterade hur det så kallade tvågradersmålet ska kunna uppnås. Sida medverkade i den svenska delegationen, som arbetar för ett ambitiöst genomförande av avtalet.

I Sahel-regionen, som omfattar länderna närmast söder om Sahara, lever uppemot **20 miljoner utan säker tillgång till mat**. Av dessa är 6 miljoner akut undernärda.

Ungefär **70 procent av allt färskvatten** på jorden används i dag inom jordbruket och räcker inte till för att täcka behoven.

SVENSKT BIDRAG

Sidas miljörelaterade bistånd vänder sig i dag till länder i Afrika, Asien, Mellanöstern, Östeuropa och Latinamerika. Därutöver bidrar vi med stöd till globala, nationella och lokala organisationer samt aktörer inom forskning, näringsliv och offentlig sektor.

Biståndet kan se ut på flera olika sätt. Det kan handla om stöd till upprättandet av en nationell klimatfond i Mali eller opinionsbildning för miljömässigt hållbar avfallshantering i Georgien. I Sydostasien finansierar vi kunskapsöverföring från Kemikalieinspektionen till myndigheter om riskerna med bekämpningsmedel inom jordbruket. I ett annat projekt, där vi samarbetar med Mekong River Commission, bidrar vi till att vattenresurserna utmed Mekongfloden utnyttjas bättre.

I Kenya bidrar vi med stöd till spridningen och försäljningen av ett soldrivet bevattningssystem till småskaliga lantbru-

kare. Ett annat program är Africa Risk Capacity, som driver ett försäkringsbolag inom ramen för Afrikanska Unionen, där länder kan försäkra sig mot extrema väderhändelser.

En viktig uppgift är att öka tillgången på hållbar energi. Ett aktuellt exempel är satsningen Power Africa, som ger människor tillgång till förnybar el i Afrika och därmed också bidrar till att minska fattigdomen på kontinenten. I Malawi bidrar vi till installationen av 5 700 solpaneler i slumområden via Slum Dwellers International. Det kan även handla om att finansiera kommunala investeringar i energieffektivisering och miljöprojekt, som i Ukraina, Armenien och Georgien.

Under 2016 bidrog Sida med sammanlagt 8,1 miljarder i miljörelaterat bistånd, av vilka 2,25 miljarder kronor gick till insatser där miljömässig hållbarhet var ett huvudsyfte.

Av sammanlagt **7,5 miljarder kronor i bistånd 2015** till miljömässig hållbarhet gick **127 miljoner till insatser** med biologisk mångfald som huvudsyfte.

De största mottagarländerna för Sidas klimatrelaterade bistånd 2015 var Moçambique, Tanzania, Kenya, Zambia och Bolivia.

INSATSER OCH PROJEKT

1. Bolivia. Installationen av 20 000 nya anslutningar till konventionella sanitetssystem och 3 400 anslutningar till klimatanpassade sanitetssystem.

2. Mali. En klimatfond upprättades för att integrera klimatrelaterade frågor i policy och planering.

3. Gaza. Bättre hantering av avloppsvatten för drygt 20 000 människor.

4. Sydafrika. 285 skolor är numera självförsörjande på grönsaker.

5. Georgien. I ett Håll Georgien rent-projekt städade 40 000 frivilliga cirka 600 hektar mark.

6. Malawi. Cirka 5 700 solpaneler installerades i slumområden.

7. Moçambique. Ett av de länder där initiativet Power Africa ska fördubbla antalet människor med tillgång till el de närmaste tio åren.

8. Moldavien. Bättre tillgång till kommersiella lån till privatpersoner samt små och medelstora företag för investeringar i energieffektivisering och förnybar energi.

MÄNNISKAN I CENTRUM

”Nu tar vi bättre hand om vårt vatten, renhållning, avfall samt våra ekosystem och biologiska mångfald.”

KHALIFEH DAYYAT, BORGMÄSTARE I DEIR ALLA, JORDANIEN

Khalifeh Dayyat har deltagit i miljöutbildningar och konferenser som arrangerats av organisationen Ecopeace, som arbetar gränsöverskridande i Jordanien, Palestina och Israel med frågor som kombinerar miljö och fredsbyggande. Ecopeace utbildningssatsning har bland annat resulterat i nya rutiner för avfallshantering i kommunen. Dessutom har Khalifeh Dayyat blivit en förkämpe på miljöområdet, inte minst genom att visa att det är möjligt att samarbeta för att förbättra närmiljön och spara vattenresurser i ett konfliktdrabbat område.

Foto: Chris Herwig

ANALYS/LÄRDOMAR

Under 2016 kom Sidas verksamhet inom miljö- och klimatområdet att präglas av globala åtaganden som de Globala målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030, finansieringskonferensen i Addis Abeba samt 2015 års klimatområde COP21 i Paris. Tre överenskommelser som alla slår fast att både utveckling och mänsklig välfärd är beroende av att vi förvaltar ekosystemtjänsterna på ett hållbart sätt och hantlar miljörelaterade risker som klimatförändringarna.

Sidas arbete på miljö- och klimatområdet sker i dag med kombination av riktade insatser, integrerade insatser och dialog med bilaterala och multilaterala samarbetspartners. Under 2015 finansierade Sida insatser med miljömässig hållbarhet som huvudsyfte eller delsyfte till ett värde av sammanlagt 7,5 miljarder kronor. Stödet har minskat gradvis sedan 2011, framför allt på regional och bilateral nivå, då motsvarande summa uppgick till 8,2 miljarder kronor.

Samtidigt har den specifikt klimatrelaterade finansieringen ökat. Under 2015 uppgick stödet till utsläppsminskningar och/eller anpassning till totalt 2,3 miljarder kronor. Även stödet till biologisk mångfald och ekosystemtjänster har ökat. Sammanlagt betalades 930 miljoner kronor ut 2015.

Forskning för hållbart jordbruk

Ett aktuellt exempel på hållbarhetsprojekt är Sweden Textile Water Initiative, ett samarbete mellan Stockholm International Water Institute (SIWI), Sida och ett 30-tal textilföretag som ska minska textil- och läderindustrins förbrukning av vatten, energi och kemikalier.

SOM ETT RESULTAT AV PROJEKTET MINSKADE FABRIKERNAS VATTENFÖRBRUKNING MED 8 PROCENT UNDER 2015, VILKET MOTSVARAR DAGSBEHOVET AV VATTEN FÖR NÄSTAN 50 MILJONER MÄNNISKOR.

Sida bidrar med hälften av finansieringen till projektet, som i dag omfattar 120 fabriker i Indien, Kina, Bangladesh, Turkiet och Etiopien. Bland deltagarna märks de svenska modeföretagen Indiska, KappAhl och Lindex.

Som ett resultat av projektet minskade fabrikenas vattenförbrukning med 8 procent under 2015, vilket motsvarar dagsbehovet av vatten för nästan 50 miljoner människor. Under samma period minskade energiförbrukningen med 11 procent och användningen av kemikalier med 6 procent.

Ett annat exempel är Good Water Neighbours (GWN), ett projekt som genomförs av EcoPeace Middle East i 28 samhällen med gemensamma vattenkällor i Jordanien, Israel och Palestina. Så här långt har projektet lett till bättre infrastrukt

tur för vatten och avlopp, fler arbetstillfällen och mer hållbara jordbruksmetoder.

Dessutom har Good Water Neighbours erbjudit mötesplatser för utbyte av kulturer, religiös tro och politiska åsikter, vilket är i linje med projektets mål att främja fred genom eko-utbildning, ökad medvetenhet och gränsöverskridande dialog mellan människor som tidigare haft svårt att kommunicera med varandra. Sida är en av finansörerna.

Ytterligare ett aktuellt exempel är Sidas stöd till forskning för ett mer hållbart jordbruk inom ramen för paraplyorganisationen CGIAR. En organisation som arbetar med olika initiativ för att utveckla bättre utsäden och ett mer effektivt utnyttjande av naturresurser.

**ÄVEN OM SVERIGE REDAN
I DAG UPPFATTAS SOM EN
VIKTIG PARTNER PÅ OMRÅDET
SÅ BÅDE KAN OCH BÖR VI TA
UPP FRÅGORNA PÅ ETT MER
STRATEGISKT SÄTT I DIALOG
MED OLIKA AKTÖRER.**

Ökade ambitioner inom miljöområdet

Under 2016 startade Sida flera processer för att ytterligare stärka integreringen av ett miljö- och klimatperspektiv i verksamheten. Till exempel har flera utlandsmyndigheter med biståndsverksamhet i framför allt Afrika genomfört interna kompetenssatsningar för sina medarbetare.

Vi har även inlett en process för att utveckla och uppdatera vårt miljöledningssystem. Där ingår både arbete med miljö/klimat-integrering men också arbete med att minska Sidas direkta och egna miljöpåverkan, till exempel att minska CO₂-utsläpp från resande.

Målet är att ytterligare stärka Sidas arbete inom området miljö och klimat. En ambition som också återspeglas i den miljöpolicy som antogs i december 2016. I denna slås bland annat fast att Sida ska öka både andel och volym av stöd till miljömässigt hållbar utveckling. Miljöpolicyen betonar också vikten av Sidas roll som dialogpartner och expertmyndighet, vilket även återspeglas i fjolårets beslut att öka både engagemanget och det aktiva deltagandet i olika internationella processer. Till exempel inom DAC:s nätverk ENVIRONET, som främjar och underlättar integreringen av miljö och klimatförändringar i alla former av utvecklingssamarbete. För även om Sverige redan i dag uppfattas som en viktig partner på området så både kan och bör vi ta upp frågorna på ett mer strategiskt sätt i dialog med olika aktörer.

Fred och säkerhet

Insatser för fred och säkerhet är helt avgörande i utvecklingssamarbetet, både för att bekämpa fattigdomen och för att uppnå de Globala målen för hållbar utveckling. Under 2016 befann sig en betydande del av Sidas samarbetsländer i en konflikt- eller postkonfliktsituation. Men vi fick också uppleva hur ett långsiktigt och uthålligt svenskt utvecklingsbistånd kan bidra till fredliga lösningar även på utdragna väpnade konflikter. Ungefär en tredjedel av Sidas insatser har i dag konfliktförebyggande, fred och säkerhet som huvudsyfte eller delsyfte.

HUVUDDRAG I STÖDET

Mänsklig säkerhet handlar om att ingen ska behöva leva i utsatthet för våld och osäkerhet. Alla kvinnor, män, flickor och pojkar har rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda, vilket omfattar skydd från alla former av våld och sexuella övergrepp.

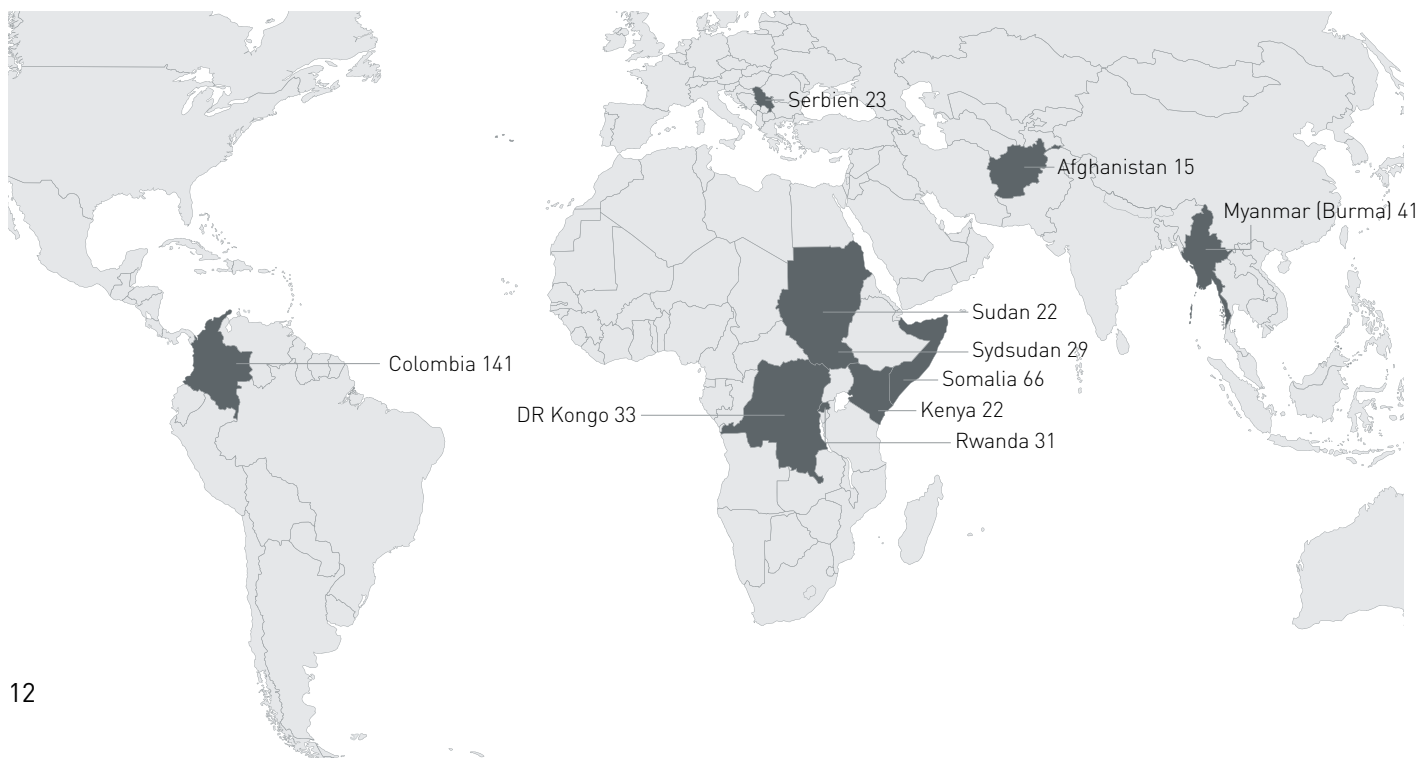
Denna mänskliga säkerhet är en förutsättning för att vi ska kunna utöva våra politiska, sociala, kulturella och ekonomiska rättigheter. Den är också avgörande för att fattigdomen ska kunna bekämpas, vilket är det övergripande målet för allt utvecklingssamarbete. Därför är insatser som stödjer fred och säkerhet en viktig del av vårt arbete.

Sida stödjer i dag fredsbyggande insatser i ett antal länder med väpnade konflikter. Dessutom bidrar vi med stöd till förebyggande arbete som ska minska risken för att konflikter trappas upp och blir våldsamma. Det handlar inte minst om insatser som främjar demokratin och respekten för mänskliga rättigheter. Sida arbetar aktivt med att stödja kvinnorättsorganisationer och inkludera kvinnor i det fredsbyggande arbetet.

Sida ska tillämpa en konfliktkänslig ansats i sitt bistånd. Det betyder att myndigheten noga undersöker hur en eventuell biståndsinsats skulle påverka det aktuella samhället. Finns det en risk att insatsen förvärrar en redan pågående väpnad konflikt? Eller riskerar biståndet att underblåsa befintliga sociala och politiska spänningar, som i sin tur kan ge upphov till våldsamheter?

Under 2000-talet har flera viktiga säkerhetsrådsresolutioner inom området fred och säkerhet tillkommit. Ett exempel är FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som fastslår att kvinnor ska garanteras fullt och lika inflytande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter. Den betonar också att kvinnor och flickor är särskilt utsatta i konflikter och därför behöver särskilt skydd. Andra FN-resolutioner stärker barnens skydd mot våld och övergrepp vid väpnade konflikter och slår bland annat fast att barn inte får utnyttjas som soldater.

LÄNDER MED STORT BISTÅND FRÅN SIDA INOM FRED OCH SÄKERHET (MSEK)

UTVECKLING I VÄRLDEN

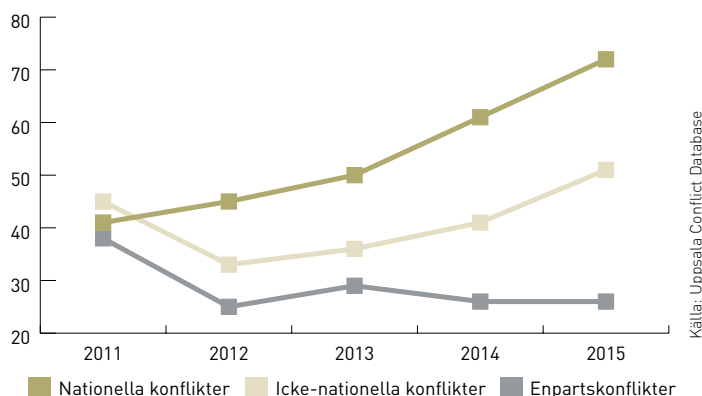
Sedan 2010 har antalet våldsamma konflikter i världen ökat. Förutom de mänskliga tragedier som följer i spåren av våld och förödelse så innebär konflikterna också stora utmaningar för utvecklingen i de drabbade regionerna.

En allt större andel av världens fattiga lever i dag i länder som kännetecknas av tilltagande våld, attacker mot civila områden och återkommande brott mot humanitär internationell rätt, som till exempel Syrien, Irak, Jemen och Somalia. Men det finns också positiva exempel på hur våldsamma konflikter kan få fredliga lösningar, som i Colombia och Myanmar, även om vägen till hållbar fred och utveckling fortfarande är lång.

Ett annat steg i rätt riktning är de förnyade svenska och internationella åtaganden för att förebygga väpnade konflikter.

De Globala målen för hållbar utveckling uppmärksammar behovet av fredliga samhällen. Först och främst som ett utvecklingsmål i sig, mål nummer 16, som fokuserar på fred-

ANTALET KONFLIKTER I VÄRLDEN

liga och inkluderande samhällen samt förnyade åtaganden av FN:s säkerhetsråd till stöd för hållbar fred. Men även som ett integrerat freds- och konfliktperspektiv i hela Agenda 2030.

Under 2016 befann sig **65 miljoner människor på flykt** undan krig och konflikter. Hälften av dessa var barn.

När kvinnor deltar i **fredsprocesser ökar sannolikheten med 20 procent** för att fredsavtalet varar i minst två år.

SVENSKT BIDRAG

Ungefär en tredjedel av Sidas insatser har konflikthantering, fred och säkerhet som huvudsyfte eller delsyfte. I områden där det pågår en väpnad konflikt är det vanligt att det långsiktiga utvecklingsbiståndet sker parallellt med akuta humanitära insatser för att rädda liv och lindra nöd.

Ett aktuellt exempel är Syrien, där Sida enligt strategin för Sveriges bistånd för åren 2016–2020 ska inrikta sitt stöd på att förbättra förutsättningarna för en framtida fred och en hållbar återuppbyggnad. Bland annat genom att stärka utsatta grupper kraft att agera och återhämta sig samt ge dem bättre möjligheter till varaktig försörjning. Totalt handlar det om biståndsmedel till ett värde av 1,7 miljarder kronor under en femårsperiod.

Ett annat exempel på fredsbyggande insatser är kapacitetsstödet till Afrikanska Unionens fred- och säkerhetsavdelnings regionala fredsarbete. Det kan också handla om statsbyggande insatser, som biståndet till UN Joint Programme on Local Governance som främjar fred i Somalia genom

att stödja olika grupperingars medborgerliga engagemang i styrande institutioner på lokal nivå.

Eftersom kvinnor är viktiga i arbetet med att skapa hållbar fred arbetar Sida målmedvetet för att öka kvinnors aktiva deltagande i både fredsprocesser och långsiktigt fredsbyggande. Stödet till organisationer för kvinnors rättigheter har ökat under senare år, framför allt i länder med svaga institutioner. Bland annat stödjer Sida den afrikanska organisationen Femmes Afrique Solidarité (FAS), som uppmärksammar kvinnors situation i konflikter. I Liberia, Irak och Västbanken/Gaza stödjer Sida den svenska organisationen Kvinna till Kvinna som arbetar med att öka kvinnors medverkan i processer för både freds- och statsbyggande. Andra viktiga områden är skydd från våld och mänskliga rättigheter.

En viktig del av Sidas arbete för fred och säkerhet går ut på att bidra till att mängden illegala vapen minskar. Samtidigt ska sägas att vi bidrar till ett stort antal insatser inom andra sektorer i konflikt- och postkonfliktländer.

Svenskt utvecklingssamarbete bidrog till **kvinnors aktiva deltagande** i de formella fredsförhandlingarna mellan Colombias regering och Farc-gerillan.

Stödet till organisationen Life & Peace Institute har resulterat i **fyra avtal om eldupphör** och **tio fredsavtal** mellan klaner i södra och centrala Somalia.

INSATSER OCH PROJEKT

- 1. Georgien.** Dialoginsatser på gräsrotsnivå via organisationen Conciliation Resources.
- 2. Guatemala.** Stöd till rättsprocesserna mot de som var ansvariga för övergreppen under den väpnade konflikten.
- 3. Colombia.** Stöd till arbetet med att stärka civilsamhällets dialogkapacitet i områden där väpnad konflikt pågår.
- 4. Liberia.** Stöd till Kvinna till Kvinnas arbete med att öka kvinnors möjligheter att delta i freds- och statsbyggande processer.
- 5. Irak.** Stöd till minröjning genom organisationer som Danish Demining Group (DDG) och Mines Advisory Group.
- 6. Afghanistan.** Stöd till utvecklingsprogram inom utbildning, jordbruk, hälsa, statlig administration och infrastruktur.
- 7. Somalia.** Stöd till fredsorganisationer som hjälper klanerna att förhandla fram fredliga lösningar på lokala markkonflikter.
- 8. Myanmar.** Stöd till fonden Peace Support Fund, som stödjer civilsamhällesorganisationers arbete med att förankra fredsprocessen bland befolkningen.

MÄNNISKAN I CENTRUM

” Nu börjar vi se resultat av vårt arbete – att människor ändrar sina perspektiv.

MISS PEACE (som egentligen heter något annat men inte vill gå ut med sitt riktiga namn av rädsla för repressalier)

Under 2012 års oroligheter mellan buddister och muslimer i Rakhine-staten i Myanmar flydde människor till flyktingläger där de fortfarande befinner sig. När Miss Peace fick möjlighet att starta ett fredsbevarande projekt satsade hon på att utbilda människor på gräsrotsnivå för att de skulle få ökad förståelse för varandra.

– Det finns inget land som bara består av en enda folkgrupp, och Myanmar har många olika etniska och religiösa grupper, säger Miss Peace.

Foto: André Malerba

ANALYS/LÄRDOMAR

Inom både den svenska och den internationella biståndssektorn blir det allt viktigare att förstå hur våldsamma konflikter påverkar utveckling. Det var anledningen till att Sida 2015 fick en reviderad instruktion från regeringen med innebörden att hela verksamheten ska genomsyras av ett integrerat konfliktperspektiv. Därmed fick vi också bättre förutsättningar att kunna hantera konfliktrelaterade utmaningar på ett effektivt sätt.

EN AV DE STÖRSTA UTMANINGARNA I DAG ÄR HUR VI SKA FÖRSTÅ OCH HANTERA DEN VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISMEN SOM ÖKAR I STORA DELAR AV VÄRLDEN.

Under 2016 fick vi se flera exempel på hur svårt det kan vara att lösa konflikter och arbeta för en fredlig utveckling. Det beror framför allt på att konflikterna blir allt mer komplexa och svåra att analysera. En av de största utmaningarna i dag är hur vi ska förstå och hantera den våldsbejakande extremismen som ökar i stora delar av världen. Inte minst i länder som Irak, Nigeria, Afghanistan, Pakistan och Syrien.

Utmaningar att genomföra insatser

Men det har också gjorts framsteg under året. Ett exempel är fredsavtalet mellan Colombias regering och Farc-gerillan, som skapar förutsättningar för ett slut på den drygt 50 år långa väpnade konflikten. Ett långsiktigt och uthålligt svenskt utvecklingssamarbete bidrog till konfliktens fredliga lösning och gjorde det möjligt för kvinnor att delta aktivt i fredsförhandlingarna. Framöver kommer strategin för Colombia framför allt att fokusera på landsbygdsutveckling, hållbara samhällstjänster och sysselsättning för ungdomar, det vill säga insatser som ger yngre generationer skäl att våga hoppas på en framtid i landet.

En annan framgång under 2016 var den breda folkliga uppslutningen bakom fredsprocessen i Myanmar. Sidas riktade stöd till 24 samordningskontor runt om i landet bidrog till att minska motsättningarna på lokal nivå. Därmed kunde vi bidra till att förhindra konflikter, vilket är en förutsättning för att diskussioner och förhandlingar ska kunna fortsätta på nationell nivå.

Det har också skett viktiga framsteg för kvinnors skydd och deltagande i fredsprocesser, i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet samt åtföljande resolutioner. Då en allt större andel av Sveriges bistånd går till konflikt- och postkonfliktländer och andra länder med svag statsmakt är det ändå fortsatt svårt och riskfyllt att genomföra själva insatserna.

Situationen svårast i Syrien

En tydlig trend under senare år är att allt fler av Sidas samarbetsländer präglas av våldsamma konflikter, ekonomisk instabilitet och politiskt våld. Till dessa länder hör bland andra Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo, Mali, Palestina, Somalia, Sudan, Sydsudan och Syrien, som alla hör till Sidas tio största biståndsmottagare.

Allra svårast är den humanitära situationen i Syrien, där de senaste årens fullskaliga inbördeskrig har lett till att uppemot 6,3 miljoner människor har drivits på flykt till utlandet och närmare 5 miljoner lever som flyktingar inom landets gränser.

Ett annat konfliktdrabbat land är Afghanistan, där Sida under 2016 tecknade avtal med Världsbanken om ett nytt tvåårigt stöd på 560 miljoner kronor till Afghanistan Reconstruction Trust Funds utvecklingsprogram inom utbildning, jordbruk, hälsa, statlig administration och infrastruktur. Målet är att öka förtroendet mellan staten och dess medborgare, vilket i förlängningen förväntas främja en fredlig utveckling i landet.

I Somalia har vi under en fyraårsperiod bidragit med stöd till organisationen Life & Peace Institute, som i samarbete med lokala organisationer ligger bakom fyra avtal om eldupphör och tio fredsavtal mellan olika klaner i de södra och centrala delarna av landet. Fredsavtalen har inte bara minskat stridigheterna utan också lett till färre vägspärrar, gett människor ökad rörelsefrihet, ökat handeln över klangränserna och gett internflyktingar möjlighet att återvända hem.

Kvinnor, fred och säkerhet prioriteras

Under 2016 har Sida aktivt bidragit till att ta fram Sveriges nya nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet, som är en prioriterad fråga i den nuvarande regeringens feministiska utrikespolitik. Det är en plan som prioriterar tolv länder där Sida har ett starkt engagemang i frågan, och är ett av flera exempel på hur vi har anpassat oss till dagens globala trender. Bland annat genom att öka fokus på konfliktförebyggande insatser samt riktade strategiska och långsiktiga insatser till stöd för fredliga och inkluderande samhällen. Samtidigt har vi fortsatt att prioritera kvinnors skydd och meningsfulla deltagande i fredsprocesser inom ramen för genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Humanitärt

Det humanitära behovet i världen fortsatte att öka under 2016, med uppemot 65 miljoner människor på flykt undan pågående krig och konflikter. Under året bidrog Sida med 3,6 miljarder kronor till skydd och stöd för människor som drabbas i naturkatastrofer eller konflikter, vilket motsvarar 55 procent av Sveriges samlade humanitära bistånd på 6,5 miljarder kronor. Mest stöd gick till Sahel-regionen, Syrien och Sydsudan.

HUVUDDRAG I STÖDET

Målet med det humanitära biståndet är att rädda liv, lindra nöd och upprätta värdigheten för människor som drabbas i väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra typer av allvarliga kriser. Vanligtvis omfattar biståndet både materiellt stöd och skyddsinsatser.

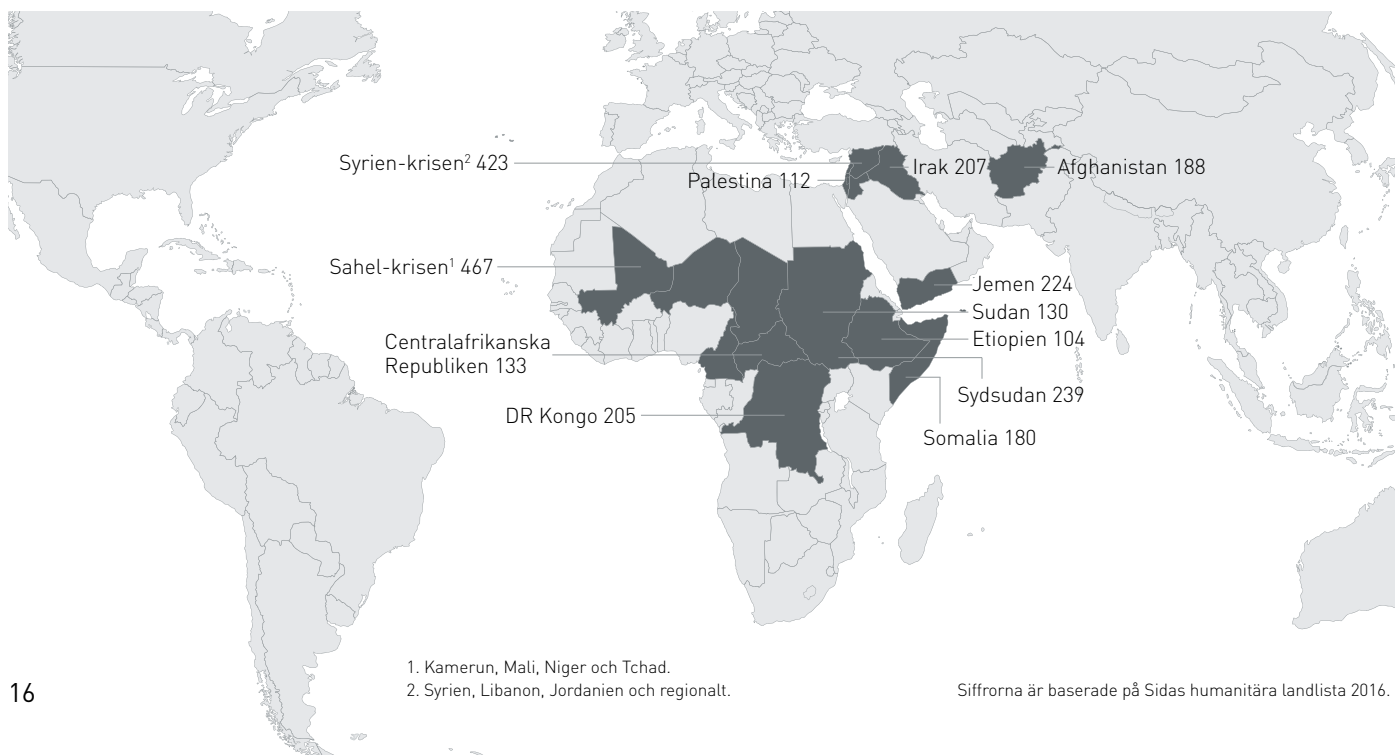
Det materiella stödet kan vara mat, vatten, husrum, näring, sanitet och sjukvård. En skyddsinsats kan innebära evakuering, att bli registrerad som flykting och att få tillfälligt boende. Eftersom det humanitära biståndet utgår från internationella överenskommelser, och dess främsta mål är att avhjälpa akut nöd, upphör ofta stödet när den omedelbara nöden har lindrats.

Sidas humanitära stöd vägleds av de humanitära principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Det innebär att vi avhjälper mänskligt lidande var det än

uppstår. Vårt bistånd ska utgå från behoven hos de nödlidande, utan hänsyn till deras kön, etnicitet, religion eller politiska åskådning. En humanitär biståndsinnsats får inte ta ställning i en väpnad konflikt. Dessutom ska alla våra insatser integrera ett jämställdhetsperspektiv, där vi prioriterar skyddet mot könsbaserat våld, helt i enlighet med internationell humanitär rätt.

Merparten av det humanitära biståndet består av akuta insatser. Men även det förebyggande arbetet är viktigt. Där ingår bland annat att stärka människors och samhällens förmåga att skydda sig mot, och återhämta sig ifrån, kriser och katastrofer. Därför arbetar Sida aktivt för att stärka samspelet mellan humanitära insatser och det mer långsiktiga utvecklingssamarbetet.

KRISER MED STÖRST HUMANITÄR FINANSIERING 2016 (MSEK)

UTVECKLING I VÄRLDEN

Det ökande antalet krig och konflikter i världen har lett till att behovet av humanitära insatser är större än någonsin. Ett tecken på detta är att målgruppen för den humanitära hjälp som FN samordnar har fördubblats sedan 2012.

Ungefär 130 miljoner människor världen över är i dag i behov av humanitärt skydd och stöd. Av dessa befinner sig uppemot 65 miljoner på flykt undan väpnade konflikter, vilket är den högsta siffran sedan andra världskrigets dagar. Ungefär hälften av flyktingarna är barn.

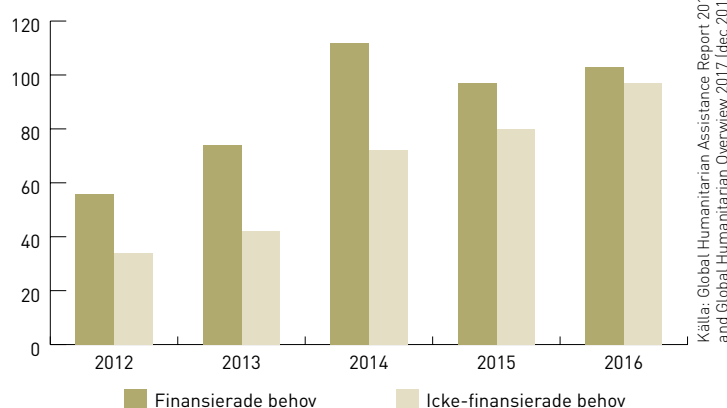
Den humanitära sektorn har aldrig tidigare bistått så många människor. Men varken resurser eller kapacitet räcker längre till för att hantera de omfattande och ofta komplexa behoven. Resultatet blir att klyftan mellan behov och finansiella resurser blir allt större, trots att biståndsgivarna hela tiden skjuter till mer pengar. Ett mått på detta är att FN:s humanitära organisationer under 2016 bara fick ihop cirka 50 procent av det efterfrågade biståndet, de så kallade humanitära appellerna. Av den anledningen måste vi prioritera mer än någonsin.

Drygt **80 procent** av allt humanitärt arbete sker i dag i områden där det pågår konflikter.

Eftersom en humanitär kris påverkar alla sektorer i ett samhälle omfattas de stödjande insatserna av samtliga 17 Globala mål för hållbar utveckling.

HUMANITÄRA BEHOV OCH FINANSIERING 2012–2016 (MSEK)

2016 uppgick kostnaden för det samlade globala behovet av humanitärt stöd till motsvarande nästan **200 miljarder kronor**, enligt FN.

SVENSKT BIDRAG

Under 2016 bidrog svenskt humanitärt bistånd till att ge skydd och stöd till människor som drabbats i naturkatastrofer eller väpnade konflikter i 56 länder och regioner. Med ett samlat bistånd på 6,5 miljarder kronor var Sverige världens åttonde största bilaterala humanitära givare efter bland annat USA, Tyskland och Storbritannien. Sidas andel av stödet uppgick till 3,6 miljarder kronor, motsvarande 55 procent. Det som gör Sidas arbete starkt är att biståndet baseras på en objektiv och opartisk bedömning och att medel betalas ut snabbt för att säkerställa tidsenlig respons.

Multilaterala organisationer som FN:s utvecklingsprogram UNDP, OCHA:s humanitära landfonder och FN:s flyktingorgan UNHCR hanterade ungefär 51 procent av stödet. Cirka 25 procent gick via organisationer som Rädda barnen och Läkare utan gränser, 20 procent via Röda korsrörelsen och 4 procent via Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB).

Under 2016 bidrog Sidas humanitära stöd på **467 miljarder kronor** i Sahel-regionen till att rädda människors liv och hjälpa dem att stå bättre rustade inför framtiden.

De kriser som tog emot mest bistånd under 2016 var konfliktrelaterade flykting- och internflyktingkriser. Ett exempel är inbördeskrigets Syrien, där Sida bidrog med 423 miljoner kronor till livräddande insatser och skyddsprogram inom landets gränser samt humanitära insatser för flyktingar i grannländerna.

Ett annat exempel är Sydsudan, där merparten av Sidas humanitära stöd gick till FN:s humanitära landfond, South Sudan Humanitarian Fund, som fokuserar på livräddande insatser för i första hand sårbara grupper som kvinnor, barn och äldre.

Även i Jemen går det humanitära biståndet till livräddande insatser och skydd till utsatta grupper. En del av stödet går via FN:s barnfond Unicef, som bland annat etablerar tillfälliga skolor, förebygger och förhindrar undernäring hos barn och blivande mödrar, ger människor tillgång till sanitet och rent vatten samt skyddar barn från människohandel och övergrepp.

Svenskt humanitärt bistånd gav **skydd och stöd** till människor som drabbats av katastrofer eller konflikter i **56 länder och regioner**.

INSATSER OCH PROJEKT

- 1. Tchad.** Stöd till insatser som ökar självständigheten och minskar bidragsberoendet bland 400 000 flyktingar.
- 2. Jemen.** Insatser som förhindrar undernäring hos barn och blivande mödrar och säkrar tillgången till rent vatten och sanitet.
- 3. Centralafrikanska republiken.** Skydd av barn som riskerar att utnyttjas sexuellt eller rekryteras som barnsoldater.
- 4. Kamerun.** Flyktingar i norra delen av landet fick tillgång till vatten, mat och tak över huvudet.
- 5. Sudan.** Utbildnings- och skyddsinsatser för barn och andra utsatta grupper.
- 6. Syrien.** Livräddande insatser och skydd för människor som drabbats av inbördeskriget. Kontantbaserat stöd till 500 000 flyktingar och andra krisdrabbade människor.
- 7. Etiopien.** Insatser som säkrar tillgången till mat för de många människor som drabbats av den svåra torkan.
- 8. Sydsudan.** Livräddande insatser för barn och äldre samt insatser för att bekämpa sexuellt och könsbaserat våld.

MÄNNISKAN I CENTRUM

” Jag minns inte Syrien, men jag minns känslan av att leva i fred.

MOHAMMAD, 10 ÅR, BOR MED SIN FAMILJ I ETT FLYKTINGLÄGER I JORDANIEN

När Mohammad fick veta att han skulle kunna börja i skolan igen fick han tillbaka energin och gladdes åt hur bra det skulle bli att få göra något annat, något meningsfullt med sin tid. Han går i en så kallad Catch-up school där 25 000 syriska flyktingbarn i åldrarna 9–12 år kan få hjälp att återuppta sin skolgång. Sida stödjer utbildningssatsningen med 30 miljoner kronor.

Foto: Makmende media

ANALYS/LÄRDOMAR

En av 2016 års viktigaste händelser var det internationella mötet World Humanitarian Summit (WHS) i Istanbul, där 9 000 deltagare från hela världen, inklusive representanter från Sverige, samlades för att hitta lösningar på dagens humanitära utmaningar.

En viktig slutsats från mötet var att det humanitära biståndet måste bli mer effektivt för att kunna nå ut till fler människor i behov av skydd och stöd. En annan slutsats var att samspelet mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet måste bli bättre om vi på sikt ska kunna minska de humanitära behoven i världen.

Ett konkret resultat av mötet var den så kallade Grand Bargain-överenskommelsen om en mer effektiv finansiering. Humanitära givare och organisationer kom bland annat överens om att öka det kontantbaserade stödet, erbjuda flerårig finansiering samt stärka både lokala och nationella aktörer.

En annan viktig slutsats från 2016 är att vi måste bli bättre på att anpassa vårt bistånd till en verklighet där de humanitära behoven hela tiden förändras. En insikt som ledde till att Sida i fjol valde att ge ett relativt stort stöd till FN-organens humanitära landfonder, som möter de mest utsatta människornas behov under utdragna eller återkommande kriser på ett flexibelt sätt, bland annat genom lokala aktörer som har bra lokal kännedom och humanitärt tillträde.

Ett annat flexibelt bistånd är vårt kontantbaserade stöd, som kan täcka humanitära behov inom en lång rad sektorer. Med ett sådant så kallat flersektoriellt stöd kunde vi i fjol bidra till att 400 000 palestinska flyktingar som drabbats av kriget i Syrien fick sina mest grundläggande behov tillgodosedda.

Snabba insatser i 50 krissituationer

En del av Sidas årliga humanitära budget avsätts för plötsligt uppkomna humanitära kriser och försämrade situationer i större pågående kriser. För dessa situationer har vi tillsammans med partnerorganisationer inrättat en så kallad snabbinsatsmekanism, som gör det möjligt att finansiera insatser var som helst i världen inom alla livräddande områden inom loppet av 24 timmar. I fjol bidrog denna mekanism till att humanitära organisationer kunde genomföra drygt 90 snabba insatser i över 50 olika krissituationer.

En av de största utmaningarna inom humanitärt bistånd är att få tillträde till de drabbade områdena. Det beror på att en allt större del av arbetet numera sker i länder eller regioner där väpnade konflikter pågår, och där internationell humanitär rätt inte respekteras, som i Syrien, Irak, Jemen, Palestina, Demokratiska republiken Kongo, Sydsudan, Sudan eller Somalia.

För att biståndet över huvud taget ska nå fram till de allra mest utsatta bidrar därför Sida till insatser som ger humanitära organisationer bättre tillträde till krisdrabbade och svårtillgängliga områden. Dessa insatser ska i första hand garantera säkerheten för biståndsarbetarna och bidra till att hitta lokala samarbetspartners.

En del av Sidas bistånd går till organisationer med så kallat skyddsmandat, som den Internationella Rödakorskommittén (ICRC), FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), FN:s Barnfond (Unicef) och FN:s hjälporgan för palestinska flyktingar (UNRWA). Det är en form av stöd som i fjol innebar att hundratusentals flyktingar och internflyktingar i både Syrien och Sydsudan kunde erhålla skydd och stöd.

Allt viktigare att stärka responskapaciteten

Ett annat viktigt område är stödet till insatser som stärker länders och regioners förmåga att hantera kriser, den så kallade responskapaciteten. Ett bistånd som ökar i betydelse i takt med att det blir allt svårare för internationella humanitära organisationer att ta sig in i krisområden. Under 2016 kunde Sidas stöd till landfonden i Turkiet bland annat bidra till att flera lokala och nationella organisationer på plats i Syrien fick en snabb och flexibel finansiering för att möta oförutsedda behov.

Humanitärt bistånd kan även bidra till att stärka krisdrabbade människors resiliens, eller motståndskraft, mot kriser och katastrofer. Ett exempel på detta är fjolårets insatser i Tchad, som bidrog till att öka flyktingars självständighet och bryta deras biståndsberoende. I första hand genom att erbjuda dem nya möjligheter att försörja sig själva.

**DET HANDLAR BLAND
ANNAT OM ATT FORTSÄTTA
STÄRKA SAMPELET MELLAN
HUMANITÄRT OCH LÅNGSIKTIGT
UTVECKLINGSSAMARBETE
FÖR ATT PÅ SIKT MINSKA DE
HUMANITÄRA BEHOVEN.**

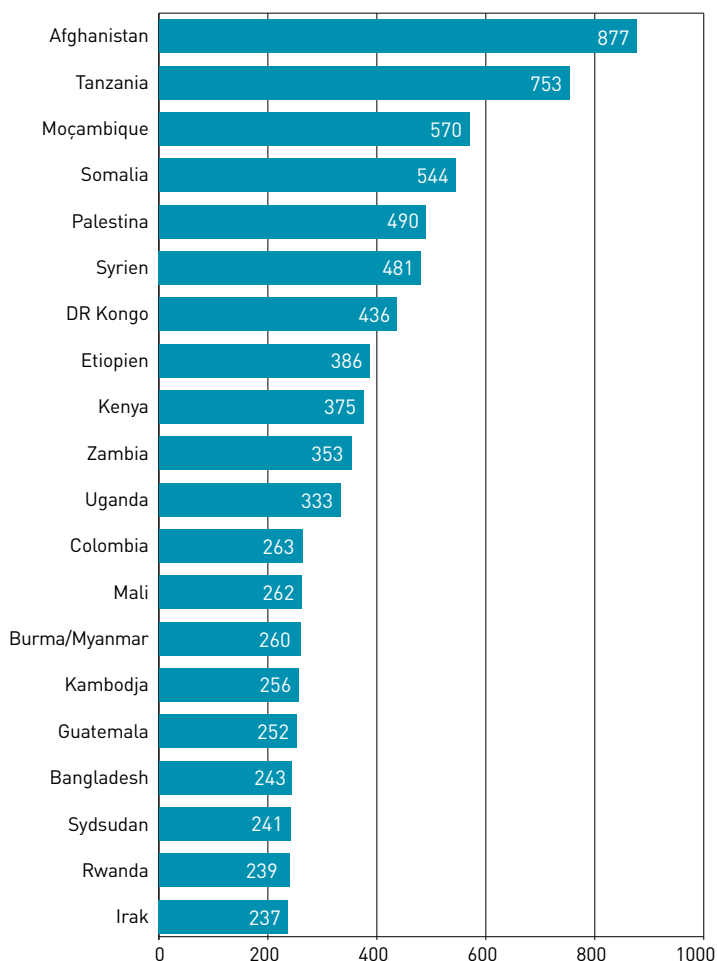
Biståndet till Tchad är ett av många exempel på hur Sidas humanitära insatser under 2016 har bidragit till att rädda liv, lindra nöd och skydda mänsklig värdighet för miljontals av världens mest utsatta människor i samband med konflikter och katastrofer.

En utmaning framöver blir att genomföra de åtaganden som beslutades på World Humanitarian Summit, inom den så kallade Grand Bargain-överenskommelsen. Det handlar bland annat om att stärka kapaciteten för att möta behoven i den mest akuta fasen men också om att fortsätta stärka samspelet mellan humanitärt och långsiktigt utvecklingssamarbete för att på sikt minska de humanitära behoven, vilket också framgår av Sidas nya humanitära strategi för 2017–2019.

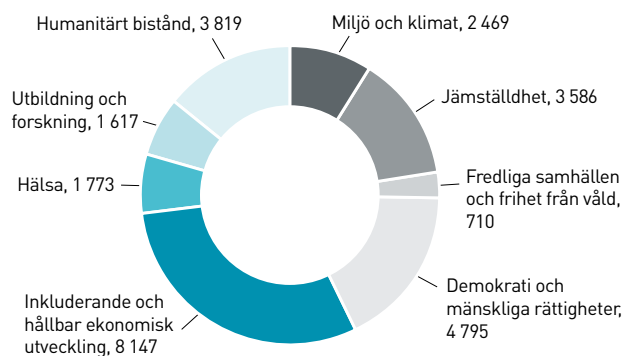
Året som gick – en summering

Målet för Sveriges arbete med internationellt bistånd är förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Sida är Sveriges biståndsmyndighet och lyder under Utrikesdepartementet. Under 2016 uppgick Sidas disponibla medel för biståndsverksamhet till 29 870 miljoner kronor. Cirka 18 670 miljoner kronor gick via Sida till bilateralt utvecklingssamarbete, reformsamarbete i Östeuropa och humanitärt bistånd. Därutöver disponerade vi även över 64 miljoner kronor för samarbeten inom Östersjöregionen. Ungefär 11 265 miljoner kronor gick via UD till multilaterala organisationer. I december sysselsatte Sidas verksamhet totalt 655 årsarbetskrafter, 69 procent kvinnor och 31 procent män. Under året arbetade vi med genomförandet av de sammanlagt 43 strategier som regeringen har fattat beslut om.

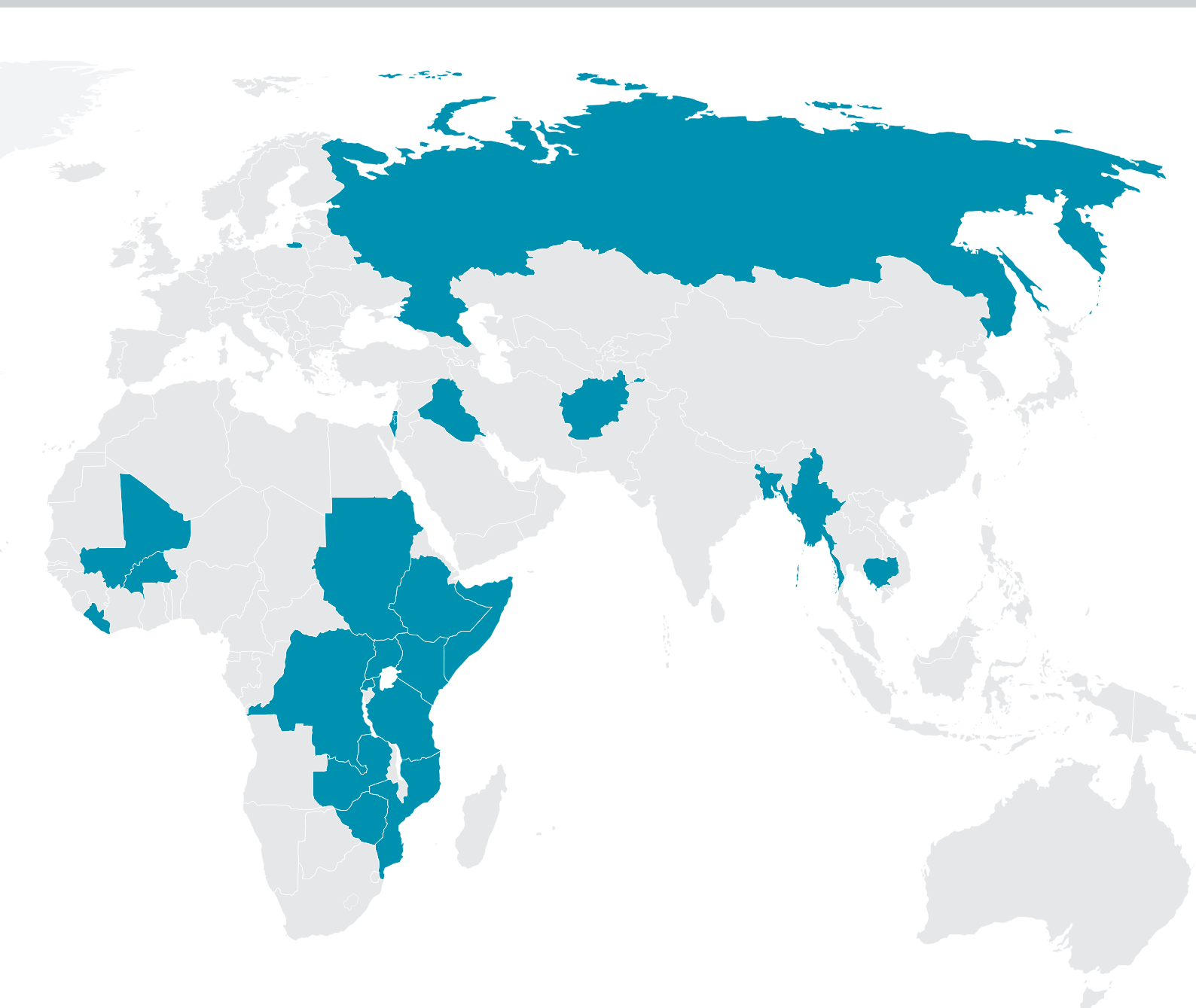
SIDAS VERKSAMHET, UTBETALNING PER LAND 2016 (MSEK)

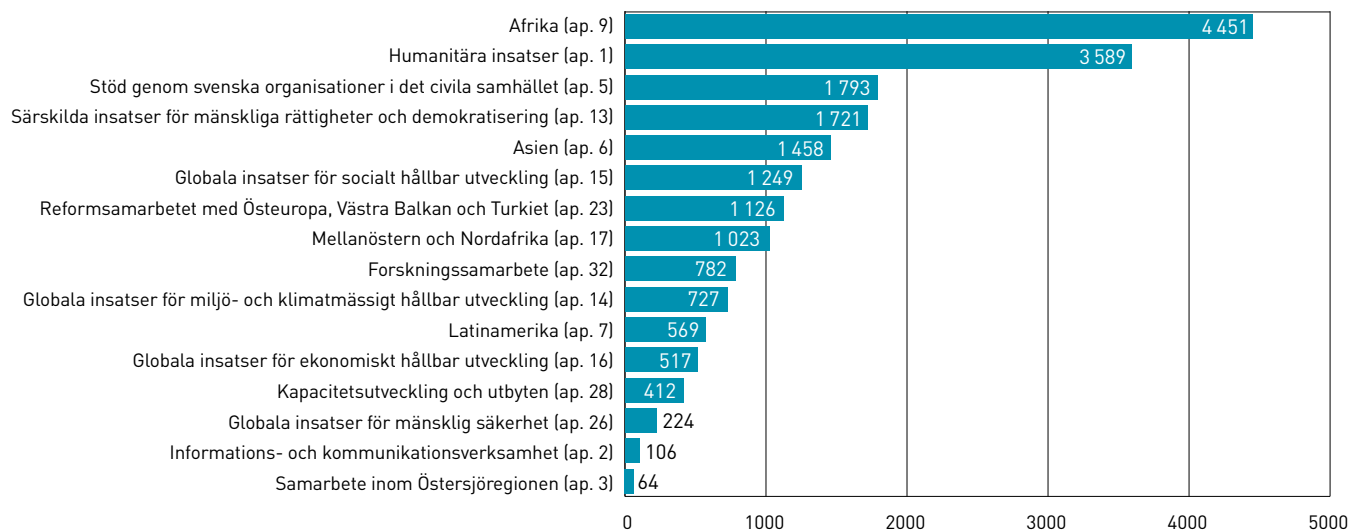
BISTÅNDET UPPDELAT PÅ TEMATISKA OMRÅDEN 2016 (MSEK)

En insats kan falla inom flera områden. Diagrammet visar den inbördes relationen.

SIDAS VERKSAMHET, UTBETALNING PER ANSLAGSPOST 2016 (MSEK)

Efterord med vidareläsning

I den här skriften har vi kortfattat berättat om Sidas uppdrag som Sveriges biståndsmyndighet och hur vi har förvaltat de skattemedel som ställts till vårt förfogande under 2016. Med personliga berättelser och genom att sätta dem i ett sammanhang hoppas vi att det har gett en bild över hur biståndet ger resultat för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Varje år lämnar Sida också en årsredovisning till regeringen som redogör för hur årets arbete har gått. Där ingår en redovisning av budgeten, genomförda uppdrag och en analys av verksamheten. Denna formella årsredovisning innehåller resultatredovisning och förvaltningsanalys per strategi, sammanfattande tematisk redovisning, information om övrig verksamhet samt finansiella dokument.

Den här skriften kompletterar den formella Årsredovisningen och fokuserar på fyra strategiska områden inom Sidas verksamhet under det gångna året: Jämställdhet, Miljö och klimat, Fred och säkerhet samt Humanitärt bistånd.

Här nedan finns förslag på vidareläsning för dig som vill läsa mer om vad vi gör och hur det bidrar till de Globala målen för hållbar utveckling, <http://www.sida.se/aretsomgick2016>:

[Sidas Årsredovisning 2016](#)

[Sidas arbete med Agenda 2030 och de Globala målen för hållbar utveckling](#)

[Annanciatah Mazikana i Zimbabwe och stödet till International Center for Local Democracy \(ICLD\)](#)

[Vattenresurser och vårt samarbete med EcoPeace, som Khalifeh Dayyat är del av](#)

[Vårt arbete i Myanmar \(Burma\), för Miss Peace och andras strävan mot ökad förståelse mellan olika folkgrupper](#)

[Muhammads möjlighet att börja skolan igen](#)

[Sidas jämställdhetsarbete](#)

[Sidas miljö- och klimatarbete](#)

[Sidas arbete för fred och säkerhet](#)

[Sidas humanitära bistånd](#)

De Globala målen

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former, överallt.

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Mål 5. Uppnå jämställdhet och stärka alla kvinnors och flickors egenmakt.

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

Mål 7. Säkerställa tillgång till en ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Mål 10. Minska ojämlikhet inom och mellan länder.

Mål 11. Gör städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Mål 14 – Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

